

Commentaar op de Bijbel
1 en 2 Tessalonicenzen

Johannes Calvijn

DE EERSTE BRIEF VAN PAULUS
AAN
DE TESSALONICENZEN

Johannes Calvijn

IMPORTANTIA PUBLISHING

www.calvijn.org
www.importantia.com

Copyright Nederlandse vert. © 2001 Importantia Publishing, Dordrecht.
Oorspronkelijke uitgave *Commentaires de Jehan Calvin sur le Nouveau Testament, t me troisième*, Paris, 1855.

Vertaling: Mw. J. van der Vlist
Omslagontwerp: Stef van der Feen, Henk Noppe
Vormgeving: Henk Noppe
Productie en distributie: Ce eL eS (www.cross-link.biz)

Uitgave:
Importantia Publishing
Postbus 9187
3301 AD Dordrecht
tel. 078-6146077
info@importantia.com

www.importantia.com
importantia.com

ISBN-10: 90 5719 110 5
ISBN-13: 978 90 5719 110 7

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this work may be reproduced in any form by print, photocopy, microfilm, electronic or any means without written permission of the publisher.

INHOUD

DE EERSTE BRIEF VAN PAULUS AAN DE TESSALONICENZEN....	1
VOORWOORD	5
Inleiding op de eerste brief aan de Tessalonicenzen	7
HOOFDSTUK 1	9
1 Tessalonicenzen 1:1	9
1 Tessalonicenzen 1:2-5.....	9
1 Tessalonicenzen 1:6-8	14
1 Tessalonicenzen 1:9-10	15
HOOFDSTUK 2	19
1 Tessalonicenzen 2:1-4.....	19
1 Tessalonicenzen 2:5-8.....	21
1 Tessalonicenzen 2:9-12.....	23
1 Tessalonicenzen 2:13-16	26
1 Tessalonicenzen 2:17-20	30
HOOFDSTUK 3	33
1 Tessalonicenzen 3:1-5	33
1 Tessalonicenzen 3:6-10.....	35
1 Tessalonicenzen 3:11-13	37
HOOFDSTUK 4	41
1 Tessalonicenzen 4:1-5	41
1 Tessalonicenzen 4:6-8	42
1 Tessalonicenzen 4:9-12.....	44
1 Tessalonicenzen 4:13-14	46
1 Tessalonicenzen 4:15-18	48
HOOFDSTUK 5	53
1 Tessalonicenzen 5:1-5	53
1 Tessalonicenzen 5:6-10.....	55
1 Tessalonicenzen 5:11-14	58
1 Tessalonicenzen 5:15-22	61
1 Tessalonicenzen 5:23-28.....	68

DE TWEEDE BRIEF VAN PAULUS AAN DE TESSALONICENZEN.....	73
VOORWOORD	75
INLEIDING OP DE TWEEDE BRIEF AAN DE TESSALONICENZEN.....	77
HOOFDSTUK 1	79
2 Tessalonicenzen 1:1-7	79
2 Tessalonicenzen 1:7-10	84
2 Tessalonicenzen 1:11-12.....	87
HOOFDSTUK 2	91
2 Tessalonicenzen 2:1-4.....	91
2 Tessalonicenzen 2:5-8.....	99
2 Tessalonicenzen 2:9-12.....	103
2 Tessalonicenzen 2:13-14	107
2 Tessalonicenzen 2:15-17	110
HOOFDSTUK 3	113
2 Tessalonicenzen 3:1-5	113
2 Tessalonicenzen 3:6-10.....	117
2 Tessalonicenzen 3:11-13	120
2 Tessalonicenzen 3:14-18	123

VOORWOORD

Opgedragen aan Maturinus Corderius, een zeer vroom en leergierig mens, hoofd van het college van Lausanne.

Het past mij u een deel van mijn werk toe te schrijven, daar ik enige bekwaamheid heb verworven toen ik onder uw leiding ben gaan studeren, zodat ik nu enigszins de Kerk van God tot dienst kan zijn. Toen ik, een jongen nog, door mijn vader naar Parijs werd gestuurd, terwijl ik mij slechts de beginselen van het Latijn had eigen gemaakt, zorgde de Voorzienigheid ervoor dat ik een korte tijd het voorrecht had u als leraar te hebben en de juiste leermethode onderwezen kreeg, waardoor ik later nog meer vaardigheden zou verwerven. Nadat u immers eerst zeer kundig de hoogste klas had onderwezen, maar had gemerkt dat de leerlingen die door andere, eezuchtige leraren waren opgeleid, slechts de schone schijn ophielden en geen enkele stof werkelijk beheersten zodat u hen weer opnieuw moest vormen, besloot u geërgerd dat jaar de vierde klas les te gaan geven. Zo dacht u erover, maar ik beschouwde het als een liefdevol gebaar van God dat ik zo'n veelbelovend begin kon maken met mijn studie. Hoewel ik slechts korte tijd van uw lessen mocht genieten, omdat we weldra naar een hogere klas werden verplaatst door een onverstandig man die onze studie naar eigen inzicht, of liever naar eigen grillen, regelde, heb ik daar later nog zoveel profijt van gehad, dat ik van mening ben dat ik de vooruitgang die ik sindsdien geboekt heb, aan u te danken heb. Graag wilde ik het nageslacht hiervan getuige laten zijn, zodat het zal weten dat, wanneer het enigszins zijn voordeel doet met mijn geschriften, een deel daarvan terug te voeren is op u.

Genève, 17 februari 1550

INLEIDING OP DE EERSTE BRIEF AAN DE TESSALONICENZEN

Het grootste gedeelte van deze brief bestaat uit vermaningen. Paulus had de Tessalonicenzen het ware geloof onderwezen. Toen hij echter hoorde dat er vervolgingen plaatsvonden, zond hij hun Timoteüs om hen te bemoedigen, zodat ze niet uit angst zouden opgeven, waartoe de zwakke mens immers al gauw geneigd is. Nadat Timoteüs hem heeft ingelicht over hun algehele toestand, gebruikt hij uiteenlopende argumenten om hen te versterken in een onwankelbaar geloof en in geduld, mochten zij ertoe geroepen zijn te moeten lijden omwille van het getuigenis van het evangelie. Dit komt in de eerste drie hoofdstukken aan de orde.

In het begin van het vierde hoofdstuk vermaant Paulus hen in het algemeen een heilig leven te leiden, waarna hij hen oproept goed voor elkaar te zijn, met alle bedieningen die daaruit voortvloeien. Aan het eind van het hoofdstuk gaat hij echter in op de vraag van de wederopstanding en legt hij uit hoe wij allen uit de dood opgewekt zullen worden. Hieruit blijkt dat er slechte of onnadenkende mensen waren die hun geloof aan het wankelen probeerden te brengen door allerlei lichtzinnige en misplaatste dingen te verkondigen. Om iedere aanleiding tot dwaze en onnodige discussies voor te zijn, laat hij hun in weinig woorden zien welke visie ze op dergelijke zaken moeten hebben.

In het vijfde hoofdstuk verbiedt Paulus hen nog strenger zich af te vragen wanneer bepaalde gebeurtenissen zullen plaatsvinden. Hij roept hen op voortdurend waakzaam te zijn, zodat ze niet overvallen zullen worden door Christus' plotselinge en onverwachte komst. Dit brengt hem nog op allerlei andere vermaningen, waarna hij de brief beëindigt.

HOOFDSTUK 1

1 TESSALONICENZEN 1:1

De korte aanhef laat duidelijk zien dat Paulus' leer door de Tessalonicenzen met ontzag was ontvangen en dat ze hem allen eensgezind de eer bewezen die hij verdiende. Wanneer hij namelijk zichzelf in andere brieven apostel noemt, doet hij dat om aan gezag te winnen. Hier noemt hij alleen maar zijn eigen naam, zonder enige kwalificatie, waaruit blijkt dat degenen aan wie hij schrijft, hem reeds als zodanig erkenden. Inderdaad hadden dienaren van satan geprobeerd ook deze gemeente aan te vallen, maar het is duidelijk dat zij geen succes hadden. Paulus noemt naast zichzelf echter ook twee anderen, alsof zij samen met hem de auteur van de brief zijn. Verder wordt hier niets genoemd dat al niet ergens anders is uitgelegd, behalve dat hij zegt: "de gemeente in God, de Vader, en de Here Jezus Christus", waarmee hij, als ik het goed begrijp, wil zeggen dat er zich onder de Tessalonicenzen een ware gemeente van God heeft gevormd. Deze opmerking is dus in wezen een erkenning van een ware en wettige gemeente. Tegelijkertijd mogen we eruit afleiden dat alleen waar God heerst en waar Christus regeert, een gemeente kan bestaan. Kortom, er is geen Kerk als die niet gefundeerd is op God, onder leiding van Christus bijeenkomt en in zijn naam een eenheid vormt.

1 TESSALONICENZEN 1:2-5

2. "*Wij danken God*". Zoals Paulus gewoon is, roemt hij hun geloof en andere deugden, echter niet met de bedoeling hen te prijzen maar om hen tot volharding aan te sporen. Wanneer we bedenken dat God ons schitterende talenten heeft gegeven, dat Hij niet loslaat wat zijn hand begon en dat we onder zijn leiding en aanwijzingen de juiste weg mogen gaan zodat we het doel bereiken, worden we immers vervuld met het verlangen dit tot het einde toe vol te houden.

De mens die vergeefs vertrouwt op de deugden die hij, dwaas als hij is, zich aanmatigt, wordt opgeblazen van trots en zorgeloos en traag van geest wat de toekomst betreft. De godvrezende mens, die erkent dat hij zijn gaven van God heeft gekregen, wordt echter nederig en het verlangen houdt hem oplettend. Daarom feliciteert Paulus hen niet, maar dankt hij God, zodat ze eraan herinnerd worden dat alles wat hij prijzenswaardig in hen acht, aan God te danken is. Meteen heeft hij het dan ook over de toekomst, wanneer hij zijn "gebeden" noemt. Met dat doel prijst hij hun vroegere levenshouding.

3. *"Onophoudelijk gedachtig"*. Hoewel het bijwoord "onophoudelijk" in verband met het voorgaande gebracht kan worden, is het beter het anders op te vatten. Wat volgt, kan namelijk ook weergegeven worden als: "denkend aan het werk uws geloofs, de inspanning uwer liefde", enzovoorts. Het is geen bezwaar dat er tussen het voornaamwoord ὑμῶν en het zelfstandig naamwoord ἐργου een lidwoord staat, want Paulus doet dit vaker. Ik zeg dit, opdat niemand de oude vertaler van onwetendheid zou betichten, omdat hij het zo weergegeven heeft. Omdat het voor de betekenis echter weinig uitmaakt waarvoor men kiest, heb ik de vertaling van Erasmus aangehouden.

Paulus geeft echter een reden waarom hij zoveel voor hen voelt en ijverig voor hen bidt. Hij bemerkte bij hen namelijk gaven van God, die hem ertoe brachten hen met liefde en achting te bejegenen. Natuurlijk, hoe meer iemand uitblinkt in vroomheid en andere deugden, des te meer zouden we hem moeten hoogachten. Wie is het immers meer waard om lief te hebben dan God? Hieruit volgt dat onze liefde voor mensen vooral aangewakkerd wordt, wanneer we zien dat de Heer zichzelf in hen manifesteert door de gaven van zijn Geest. Dit is de hoogste lof die er onder vromen bestaat; dit is de heiligste verbintenis die hen in het bijzonder met elkaar verbindt. Uiteindelijk maakt het dus weinig uit of het wordt vertaald als "gedachtig aan uw geloof" of als "u gedachtig vanwege uw geloof".

"Het werk uws geloofs" vat ik op als de uitwerking ervan. Deze uitwerking kan echter op twee manieren uitgelegd worden, namelijk passief en actief. In passieve zin betekent het dat het geloof op zichzelf

al een teken was van de kracht en de werking van de Heilige Geest, aangezien het oproepen ervan reeds een machtig werk van hem was. In de actieve betekenis wordt gedoeld op de zichtbare vruchten die het geloof vervolgens draagt. Mijns inziens gaat het dus om het ontstaan van het geloof in plaats van zijn vruchten. “Een zeldzaam groot geloof heeft zich krachtig in u gezaaid.”

Paulus voegt er “de inspanning uwer liefde” aan toe, waarmee hij bedoelt dat hun niets te veel was in het onderhouden van de onderlinge liefde. Uit ervaring weten we immers hoeveel inspanning de liefde jegens elkaar vraagt. Met name in die tijd werd van gelovigen veel gevraagd, als ze de onderlinge liefde wilden onderhouden. De Kerk werd bijzonder zwaar onderdrukt en kende veel leed: velen waren hun bezit verloren, vele anderen waren hun land ontvlucht, velen hadden niemand die ze om raad konden vragen en anderen waren pril en zwak in het geloof. Bijna iedereen had hiermee te maken. Zoveel zorgen leidden er echter niet toe dat er geen onderlinge liefde was.

Aan “hoop” voegt Paulus nog eens “volharding” toe, want die gaan altijd samen. Immers, “indien wij hopen op hetgeen wij niet zien, verwachten wij het met volharding” (Rom. 8:25) en het betekent dat Paulus hun voor ogen houdt dat ze geduldig moeten wachten op de komst van Christus. Een korte omschrijving van het christendom die we hieruit kunnen afleiden, is dat het een levend en krachtig geloof is dat al het mogelijke wil doen wanneer iemands naaste hulp nodig heeft. Integendeel, alle gelovigen beijveren zich elkaar lief te hebben en getroosten zich daarvoor alle moeite. Dit heeft tot gevolg dat ze, hopen op de verschijning van Christus, het overige versmaden, de tijd hun in hun volharding niet lang valt en ze alle verzoeken van de wereld overwinnen.

De zinsnede “voor het oog van onze God en Vader” verwijst terug naar het gedachtig zijn van Paulus, of naar de drie dingen die we hiervoor besproken hebben. Ik zie het als volgt: nadat hij gesproken heeft over zijn “gebeden”, zegt hij zo vaak als hij denkt aan het koninkrijk van God, zich tegelijkertijd het geloof, de hoop en de volharding van de Tessalonicenzen te herinneren. Omdat echter alles wegvalt wanneer

men verschijnt voor God, zegt hij dit er achteraan, zodat zij daar nog meer van verzekerd zijn. Bovendien wil hij door dit teken van goede wil jegens hen, bereiken dat ze nog meer van hem willen leren en naar hem willen luisteren.

4. “*Dat gij door God geliefde broeders, verkoren zijt, weten wij.*” (Statentvertaling: “Wetende, geliefde broeders”) Het deelwoord “wetende” kan zowel Paulus als onderwerp hebben als de Tessalonicenzen. Erasmus past het toe op de Tessalonicenzen. Ik volg hier liever Chrysostomus, die van mening is dat het Paulus en zijn collega’s geldt, want (mijns inziens) wordt hiermee de vorige zinsnede nog eens bevestigd. Door te zeggen dat God zich aan hen bewezen had door veel gunstbewijzen en dat Hij hen liefhad en uitverkoren had, prees hij hen immers des te meer.

“*Dat gij verkoren zijt*”. Ik kan me goed vinden in de uitleg die Chrysostomus geeft, namelijk dat God de Tessalonicenzen tot een voorbeeld had gemaakt en wilde laten zien hoe uitmuntend ze waren. Paulus wilde echter nog iets anders duidelijk maken, want hij heeft het over hun roeping. Gods macht was immers wel buitengewoon zichtbaar geworden in hen en daaruit leidt hij af dat zij een bijzondere roeping hadden en er niet aan hoefden te twijfelen dat ze “verkoren” waren. Paulus voegt er onmiddellijk aan toe waarom: het evangelie was hun niet alleen in woorden gebracht, maar het ging samen met de werking van de Heilige Geest, zodat zij het gezag ervan volledig aanvaardden.

Wanneer Paulus zegt “in kracht en in de Heilige Geest”, bedoelt hij volgens mij “in de kracht van de Heilige Geest”. Het tweede wordt namelijk genoemd ter verklaring van het eerste. “In volheid”, dat hij als derde noemt, staat op zichzelf of heeft betrekking op de gezindheid van de Tessalonicenzen. Mijns inziens wordt hier bedoeld dat Paulus’ blijde boodschap ondersteund werd door betrouwbare bewijzen, alsof God vanuit de hemel duidelijk wilde maken dat Hij hun roeping goedkeurde. Wanneer Paulus echter de bewijzen noemt die hem verzekerden van het feit dat God zelf de Tessalonicenzen geroepen had, neemt hij tegelijkertijd de gelegenheid te baat om zijn eigen bediening

te bevestigen, zodat zij op hun beurt hem en zijn collega's beschouwen als door God geroepen.

Sommigen verstaan onder “kracht” wonderen, maar ik zie het breder, namelijk als verwijzing naar de geestelijke kracht van de leer. Zoals we namelijk ook al gezien hebben in de eerste brief aan de Korinthiërs, plaatst Paulus die tegenover het woord. De stem van God, levend en nooit zonder uitwerking, wordt als het ware tegenover de lege en nietszeggende welsprekendheid van de mens gezet. We moeten echter niet vergeten dat het door de uiterlijke tekenen wel zichtbaar wordt wie God verkiest, hoewel dat op zichzelf verborgen blijft. Hij brengt immers verloren schapen tot zich, voegt hen bij zijn kudde en strekt zijn hand uit naar hen die van hem afdwaalden en van hem vervreemd waren. Op deze manier weten we of we verkoren zijn. De verborgen raad van God is echter een doolhof voor hen die zijn stem negeren; zij die onder het voorwendsel van geloof en roeping deze eerste genade waaruit het geloof zelf voortvloeit, ontkennen, handelen dus verderfelijk. “Door het geloof,” zeggen ze, “worden we behouden. Het is dus geen eeuwige voorbeschikking van God die ons onderscheidt van de goddelozen.” Met andere woorden: “Men wordt door het geloof behouden. Het is dus niet Gods genade die ons verlicht en tot geloof brengt.” Het tegendeel is waar: omdat roeping altijd samengaat met ongerechtvaardigde uitverkiezing en nooit zonder gevolg blijft, moet die uitverkiezing tegelijkertijd voorop staan. Voor de betekenis maakt het weinig uit of $\upsilon\pi\omicron$ verbonden wordt met het deelwoord “geliefde” of met het woord “verkoren”.

5. *“Gij weet trouwens”*. Zoals ik al eerder heb gezegd, wil Paulus dat de Tessalonicenzen, wanneer ze dit alles ook bedenken, niet twifelen aan het feit dat ze door God uitverkoren zijn. Het was immers de opzet van God, door aan Paulus' bediening gevolg te geven, dat Hij hen duidelijk maakte dat ze kinderen van God waren. Daarom laat hij, nadat hij gezegd heeft dat ze weten “hoedanigen wij bij u geweest zijn”, daar onmiddellijk “om uwentwil” op volgen. Daarmee bedoelt hij dat ze dit allemaal hadden gekregen, opdat ze er geheel van overtuigd zouden zijn dat ze door God geliefd waren en het geen twijfel leed dat ze uitverkoren waren.

1 THESSALONICENZEN 1:6-8

6. “*En gij zijt navolgers*”. Om hun enthousiasme nog te vergroten, zegt Paulus dat er als het ware een wederzijdse overeenstemming en harmonie is tussen zijn prediking en hun geloof. Immers, als de mens op zijn beurt God niet antwoordt, zal de genade die hem geboden wordt, hem nergens toe bekwaam maken. Niet dat hij uit zichzelf God zou antwoorden, maar God, die de aanzet tot ons behoud geeft door ons te roepen, volbrengt het ook door ons hart gehoorzaamheid te leren. Kortom, een bewijs van goddelijke uitverkiezing lag niet alleen in Paulus’ bediening, voor zover die bekleed was met de kracht van de Heilige Geest, maar ook in het geloof van de Tessalonicenzen. Deze overeenkomstigheid was daar dus een krachtig getuigenis van. Paulus zegt echter “gij zijt navolgers geworden van ons en van de Here” in dezelfde betekenis waarin er staat: “het volk geloofde in de Here en in Mozes, zijn knecht” (Ex. 14:31). Dat wil niet zeggen dat Paulus en Mozes iets anders dan God brachten, maar dat Hij krachtig door hen werkte en zij zijn dienaren en instrumenten waren. “*Aangenomen*”. Het enthousiasme waarmee ze het evangelie ontvingen, wordt “navolging” van God genoemd, omdat God zich uit vrije wil aan de Tessalonicenzen had gepresenteerd en zij vervolgens ook vrijwillig de stap hadden gezet om Hem te ontmoeten.

Paulus zegt “met blijdschap des heiligen Geestes”, opdat we weten dat de mens niet aangespoord wordt door het vlees, of dat niet zijn eigen natuur hem ingeeft vrijwillig en enthousiast God te gehoorzamen, maar dat dit het werk van Gods Geest is. Dat zij het evangelie “onder zware verdrukking” hadden aangenomen, wordt ter versterking gezegd. We zien immers dat velen, die overigens niet afkerig zijn van het evangelie, dat toch niet aannemen, uit angst voor het kruis. Zij die vervolgens onverschrokken en zonder aarzelen niet alleen het evangelie maar ook het leed dat hen bedreigt, aannemen, zijn hierin onzelfzuchtig en vormen een bewonderenswaardig voorbeeld. Dit onderstreept nog eens dat we hierin niet zonder de hulp van de Geest kunnen. Het evangelie kan immers alleen op de juiste manier, dat wil zeggen oprecht, aangenomen worden, als dat met een blij hart

gebeurt. Niets gaat echter meer tegen onze natuur in dan dat we ons in tegenspoed verheugen.

7. “*Zodat gij een voorbeeld geworden zijt*” (Statenvertaling: “Alzo dat gij voorbeelden geworden zijt”). Hier volgt nog een versterking, namelijk dat zij door hun goede voorbeeld andere gelovigen hebben bemoedigd. Het is immers niet niets om hen die voor ons de wedloop zijn begonnen, in te halen, zodat we hen kunnen helpen hun wedloop te vervolgen. Het woord *Typus* dat Paulus hier gebruikt, wordt door de Grieken gebruikt in dezelfde betekenis als *exemplar* in het Latijn en *patron* in het Frans. Hij zegt dus dat de moed van de Tessalonicenzen zo vermaard was dat andere gelovigen daarvan geleerd hadden standvastig te zijn. Ik heb er echter de voorkeur aangegeven het te vertalen met “voorbeelden”, opdat ik niet onnodig de Griekse zinsnede die Paulus gebruikt, zou wijzigen. Bovendien wil het meervoud “voorbeelden” volgens mij meer zeggen dan wanneer Paulus had gezegd dat de Kerk als een lichaam tot een voorbeeld gesteld was. Het betekent namelijk dat er evenveel “voorbeelden” waren als individuen.

8. “*Want uit uw midden heeft weerklonken*”. Hier zien we een mooie beeldspraak, waarmee Paulus duidelijk wil maken dat hun geloof zo levend was dat het geluid ervan als het ware andere volken wakker schudde. Hij zegt immers dat het woord van God “weerklonken” heeft uit hun midden, aangezien zij een indrukwekkend geloof toonden dat tot eer van het evangelie strekte. Hij zegt dat dit niet alleen gebeurde in de omliggende plaatsen, maar dat dit geluid zo ver had gedragen en te horen was geweest, dat hij er niets over had hoeven vermelden.

1 TESSALONICENZEN 1:9-10

Paulus zegt dat de verhalen over hun bekering overal grote bekendheid hebben gekregen. Wanneer hij zegt “hoe we bij u ontvangen zijn”, verwijst hij naar de macht van de Geest, waardoor God hun aandacht op zijn boodschap had gevestigd. Volgens Paulus wordt echter onder de volken over beide dingen gesproken als over zaken die het vermelden waard zijn. Vervolgens laat hij eerst zien wat de gesteldheid van

de mens is, voordat de Heer hem verlicht met de leer van zijn evangelie, en daarna waarom Hij wil dat wij daarin onderwezen worden. Tenslotte wordt zichtbaar wat de vrucht van het evangelie is. Hoewel niet iedereen afgoden vereert, zijn allen echter wel verslaafd aan afgodendienst en met blindheid en dwaasheid geslagen. Hieruit volgt dat het te danken is aan Gods welwillendheid dat we niets van doen hebben met de leugens van de duivel en met elke vorm van bijgeloof. Sommigen worden vroeg, anderen later bekeerd. Omdat we echter allen vervreemd zijn van God, moeten we allen bekeerd worden tot God, voordat we Hem kunnen dienen. Hieruit wordt ook duidelijk wat de essentie en de aard van het ware geloof is. Alleen de mens die zijn eigen ijdele inzichten verwerpt en de ware dienst aan God met heel zijn hart aanvaardt, gelooft werkelijk in Hem.

9. *“De levende God”*. Hierop loopt een echte bekering uit. We zien wel dat velen hun bijgeloof vaarwel zeggen, maar vervolgens laten ze zich zo weinig aan het geloof gelegen liggen dat ze vervallen tot iets dat erger is. Als ze namelijk helemaal geen rekening meer houden met God, geven ze zich over aan goddeloosheid en brutoheid. Zo werd in de oudheid het bijgeloof van het volk door Epicurus, Diogenes de Cynicus en anderen belachelijk gemaakt, maar op zo'n manier dat ze geen onderscheid maakten tussen de dienst aan God en dwaas gezwets. We moeten er dus goed op letten dat het ontmaskeren van verkeerde gedachten niet de opbouw van het geloof verhindert. Wanneer de apostel God vervolgens levend en waarachtig noemt, zegt hij daarmee indirect dat afgoden dode en waardeloze uitvindingen zijn en dus ten onrechte goden worden genoemd. Hij zegt dat het doel van bekering is dat ze God zullen dienen, zoals ik al heb opgemerkt. De leer van het evangelie leidt er dus toe dat we God gaan dienen en gehoorzamen. Zolang we immers slaven zijn van de zonde, zijn we vrij van gerechtigheid (Rom. 6:20), aangezien we onszelf vermaken en rondwalen, vrij van enig juk. Iemand is dus pas werkelijk tot God bekeerd, wanneer hij heeft geleerd zich volledig aan Hem te onderwerpen.

Omdat dit echter meer dan moeilijk is voor mensen die van nature zo verdorven zijn, laat Paulus tegelijkertijd zien waardoor we God kunnen blijven vrezen en gehoorzamen: door “zijn Zoon te verwach-

ten”. Als we er namelijk niet toe aangezet worden het eeuwige leven te verwachten, zal de wereld al snel weer onze aandacht trekken. Omdat we God immers alleen gaan dienen wanneer we vertrouwen op zijn goedheid, kunnen we het dus slechts volhouden door de uiteindelijke verlossing te verwachten. Laat daarom een ieder die wil volharden in een heilig leven, zich met heel zijn hart richten op de verwachting van Christus’ komst. We moeten er ook op letten dat Paulus de uitdrukking “Christus verwachten” gebruikt in plaats van hopen op het eeuwige behoud. Zonder Christus gaan we immers ongetwijfeld te gronde en gaan we ten onder in wanhoop, maar wanneer Christus zich openbaart, mogen we leven en voorspoed verwachten. Laten we echter niet vergeten dat dit uitsluitend wordt gezegd tegen de gelovige, want voor de verdorven mens zal Hij komen als rechter, zodat zijn komst voor hem alleen maar angstaanjagend zal zijn.

Ten slotte voegt Paulus eraan toe: “Jezus, die ons verlost van de komende toorn”. Niemand voelt dit immers zo als zij die, door het geloof met God verzoend, reeds een rustig geweten hebben; voor wie dat niet geldt, is zijn naam vreselijk. Christus heeft ons door zijn dood inderdaad van de toorn van God bevrijd, maar pas op de laatste dag zal blijken hoe belangrijk die bevrijding is. Deze zinsnede kent echter twee delen. Het eerste is dat de mens de toorn van God en de eeuwige ondergang staat te wachten, want “allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods” (Rom. 3:23). Het tweede is dat de enige uitweg ligt in de genade van Christus. Paulus heeft immers goede gronden om Hem deze bediening toe te schrijven. Voor de vromen is het echter een geschenk van onschatbare waarde dat zij, elke keer wanneer het gaat over het oordeel, mogen weten dat Christus voor hen als een Verlosser zal komen.

Vervolgens noemt Paulus met nadruk “de komende toorn”, zodat de vrome daardoor wordt bemoedigd en het niet opgeeft wanneer hij het leven op aarde beziet. Omdat het geloof immers het bewijs is van de dingen die men niet ziet (Hebr. 11:1), is niets minder gepast dan dat we de toorn van God afmeten aan de beproevingen die iemand in deze wereld moet ondergaan. Evenzo is niets dwazer dan dat we aan de hand van vergankelijke zegeningen aan ons betoond, een inschat-

ting zouden kunnen maken van Gods gunst jegens ons. Terwijl dus enerzijds de goddelozen zich vermaken en anderzijds wij veel ellende kennen, moeten we leren de wraak van God, die niet met de ogen van het vlees te zien is, te vrezen en tevreden zijn met de onzichtbare vreugden van het geestelijk leven.

10. “*Die Hij uit de doden opgewekt heeft*”. Paulus noemt hier Christus’ opstanding, waarop de hoop van onze opstanding gebaseerd is. De dood omringt ons immers overal. Daarom zal ons hart het telkens weer opgeven als we niet leren opzien naar Christus. In dezelfde zin laat hij hen weten dat Christus “uit de hemelen te verwachten” is. In de wereld zullen we immers niets vinden dat ons overeind houdt, want er zijn talloze beproevingen die ons kunnen overweldigen. Nog iets anders moet opgemerkt worden: Christus is opgestaan om ons, als zijn leden, uiteindelijk deelgenoot te laten worden aan zijn heerlijkheid. Daarom zegt Paulus dat zijn opstanding vergeefs zou zijn geweest als Hij niet zou terugkomen als hun Verlosser en de Kerk in haar geheel zou laten delen in de vrucht en de uitwerking van de macht die in Hem zichtbaar waren geworden.